

Ylöjärvi, Kankaantörmä ja Muorinmoisio

Kivikautisten löytöpaikkojen
kaivaustutkimukset Tyrkön ja
Hempuran tilojen maalla
21-26.8.1972
Mirja Miettinen

Liitteenä 3 karttaa
kuvat neg. n:o 43562-43570
löydöt KM 19187:1-41

Ylöjärven kiinteiden muinaisjäännösten inventoinnissa v. 1971 löytyi Pengon kylän Tyrkön tilan maalta, talon pohjoispuolella olevan peltoaukean laidasta, nykyisen pelto- ja vesijättönotkon laidalta, muinaisen Näsijärven lahden rannalta, merkkejä kivikautisesta asuinpaikka-alueesta. Inventoijat tulivat paikalle Tyrkön mailta aikojen kuluessa löytyneiden esineiden ohjaamina.

Nämä esineet ovat:

kourutaltta	KM	2192:627
tasataltta		2192:628
tasataltta		2192:629
reikäkivi		2192:640
vasarakirveen		
kantakatkelma		6065:4
oikotaltta		6065:5

inventoinnissa löytyi: kvartseja, palanutta luuta, käsiteltyjä liuskepalloja, palanutta savea KM 18479:1-26
ks. inv.kert. v:lta 1971, n:o 4

Asuinpaikkaa osoittavia löytöjä tavattiin kolmesta eri kohdasta peltoaukean pohjoislaidalta

- ks. peruskarttaote. Lounaaseen viettävää hietaista pellon reunaa ja pellon lakea rantaan vievän tien molemmilla puolilla = a
- kohdan a kaakkoispuolella on pitkänomainen raivaamaton kaista rinteellä Läpikäytävänneva; sen etelä- ja kaakkoisreunalta löytyi hiukan kvartseja ja palanutta luuta. = b
- hiekkainen mäentörmä talosta n. 300 m N, Kankaantörmäksi kutsuttu, jossa peltokuvioon pistää pohjoisesta kolmiomainen niemeke, joka 1971 oli osaksi raivattu tarkoituksena tehdä pelloksi. Niemekkeestä ja törmän kaakkoisrinteen yläpäästä pellon reunasta kvartseja ja palanutta luuta. = c

KANKAANTÖRMÄ

kl. Penko

tl. Tyrkkö 1⁴⁵

om. Veikko Rikala, os. Mutala

kivikautinen asuinpaikka. II.

Peruskartta 2124 05 KYRÖNLAHTI

x 6844 04

y 478 88

z n. 102 m

kaivauslöydöt: KM 19187:1-37

Kankaantörmältä oli kasvillisuus raivattu pois pääosaksi, jolloin maanpintaakin oli rikottu. Paikoissa, missä turve oli ehjä saattoi todeta turvekerroksen olleen n. 2-5 cm, sen alla ohuen vaalean huuhtoutumiskerroksen n. 1-2 cm ja sen alla hienoa vaaleankeltaista hiekkaa. Alueen eheimmältä vaikuttavalle länsireunalle paalutettiin koeojaa 2 x 2 m ruuduin. Pinnan vaaitsemisen jälkeen poistettiin jäljellä oleva turve ja tutkittiin sen alta esiin tuleva hiekka pikku-lastoilla kaivaen. Löytökerros oli alueella hyvin ohut, n. 10-12 cm, paikoin vieläkin ohuempi. Raivaus oli aivan ilmeisesti rikkonut sen yläosan. Keskimäärin n. 20 cm syvyydellä maan pinnasta lukien loppuivat kaikki löydöt. Varsinaista kulttuurikerrosta, joka olisi väriltään poikennut alueella olevasta vaaleankeltaisesta hiekasta ei havaittu. Löytökerroksessa oli yksi soikea, n. 50 x 70 cm suuruinen nokimaaläiskä, joka ulottui kuoppamaisena syvennyksenä n. 40 cm syvyyteen maan pinnasta, siis syvemmälle kuin löytökerros, ja jonka oma syvyys oli n. 30 cm. Kyseessä lienee kivetön tulenpitopaikka. Nokimaa-alueen lisäksi tuli esiin kaksi (ruutu G 9) punaokran värjäämää läiskää, joissa punaisen maan vahvuus oli n. 1-3 cm. Lisäksi löytyi kahdesta kohdasta n. 70 x 70 cm suuruisilta ja melko selvärajaisilta alueilta runsaasti pieniä palaneita luupaloja, ilmeisiä aterianjätteitä. Toisesta luualueesta löytyi pieni diabaasikaavin (19187:5). Kaikkiaan löydöt olivat vähäiset: 10 kvartsiesinettä, diabaasikaavin, joka on tehty hiotusta esineestä lohjenneesta palasta, suuri porfyyristä kivilajia oleva kaavin, kvartsi-iskoksia sekä palanutta luuta ja pieniä muruja heikosti palanutta savea. Viimeksimainittu ei ole keramiikkaa vaikka sitä muistuttaakin, vaan lähinnä kai materiaalisavea tms., joka on tulen lähellä osaksi palanut.

LÄPIKÄYTÄVÄNNEVA

kl. Penko

tl. Tyrkkö 1⁴⁵

om. Veikko Rikala

kivikautinen asuinpaikka (?) //

pk. 212405 KYRÖNLAHTI

x 6843 88

y 479 22

z 98-100

Kankaantörmästä n. 300 m itäkaakkoon on Läpikäytävännevan löytöpaikka, joka samoin oli ollut pelloksiraivauksen kohteena ja siinä rikkoutunut. Länsireunalle tehtiin eheämpään kohtaan 1 x 1 m ruuduilla koeojaa, pituus 5 m. Neljästä ruudusta tuli hiukan kvartseja ja palanutta luuta aivan pinnan läheltä, mutta n. 10-15 cm syvyydellä ei ollut enää mitään löytöjä. Mitään kulttuurikerrosta tai väriltään muusta maasta - vaalea, harmaankeltainen hieno hiekka, melkein hiesu - poikkeavaa esiintymää ei tavattu, ei myöskään nokea tai hiiltä, punamaata tms.

Kankaantörmän luoteispuolella oleva hiekanottopaikka - ei kartalla 1:100 näkyvä vähäinen kuoppa vaan suurempi - ei myöskään käsittänyt minkäänlaista kulttuurikerrosta, Liesiä tms. Muutamia kvartseja poimittiin sen reunoilta valuneesta hiekasta.

MUORINMOISIO

kl. Pengonpohja

tl. Hempura 2⁸³

om. Antti Toikkonen

kivikautinen asuinpaikka (?) //

pk. 2124 05 KYRÖNLAHTI

x 6844 44

y 477 66

z n. 105

Hempuran tilan maalla, joka kuuluu Pengonpohjan kylään, on Muorinmoisio niminen mäki, jossa on hiekkakuoppa. Paikka on pohjoiseen viettävää hiekkaisista rinnettä, jonka uusi tieleikkaus ja sen laajentumana syntynyt hiekkakuoppa ovat rikkoneet. Inventoinnissa löytyi hiekkakuopan reunasta ja alavaluneesta hiekkasta kvartseja: kaavin ja iskoksia (KM 18487:1-4). 1972 Tyrkön tutkimusten yhteydessä tehtiin kuopan reunalle neljä pientä koekuoppaa, keskimäärin n. 80 x 80 cm. Niistä kahdesta löytyi muutama kvartsi hyvin karkeasta sorasta, toisesta (kuoppa III) yllättäen n. 30-40 cm syvyydestä. (KM 19187:38-41). Mitään kulttuurikerrosta tai merkkejä tulisijoista yms. ei tavattu. Maa oli kuopan yläreunalla huomattavan karkeaa ja kivistä soraa, sensijaan alempana tien pohjoispuolella, pellon reunan luona olevassa vähäisessä leikkauksessa oli hienompaa hiekkaa. Täältä poimittiin yksi kvartsi-kimpale (19187:40). Näytti siltä, että asuinpaikka on tietä tehtäessä ja hiekkakuoppaa käytettäessä tuhoutunut pääosiltaan. Pellon pinnasta ei löydetty mitään, vaikka hiekkainen alue jatkuu sinne jonkin matkaa. Kankaantörmä ja Läpikäytävänneva ovat suunnilleen 100 m korkeuskäyrän tuntumassa hiukan 98-102,5 välillä sekä ylä- että alapuolella. Muorinmoisio taas lähempänä 105 m:n käyrää. Kiintopisteen korkeutta ei ajan niukkuuden vuoksi vaaittu, koska peruskarttakorkeuksien tarkkuuden katsottiin riittävän.

Kaikkiaan tutkittiin mainituissa kolmessa kohdassa yhteensä 50 m². Tutkimusten jälkeen ei kaivausalueita peitetty tai siistitty, koska ne tultiin kyntämään pelloksi heti syyskyntöjen alettua.

Muorinmoision hiekkakuopan reunalle tehdyt koekuopat luotiin kiinni ja peitettiin. Hiekkakuopan käyttäjille, joita Tyrkön ja Hempuran lisäksi ovat pari muuta lähitaloa, annettiin lupa ottaa omiin tarpeisiin hiekkaa.

Tutkimuksia vaikeuttivat työvoimapula: yksi paikallinen apulainen saatiin osaksi aikaa opiskelijoiden Pekka Miettinen, Ilkka ja Merja Paukkala lisäksi, sekä hyvin kylmä ja sateinen sää.

Helsinki 13.3.1975

Mirja Miettinen

Kuuluu 46
6 846
45
6 845
61°
42'
30"
44
6 844
Otavelta
43
6 843
42
6 842
41
Taivassalo

Pengonpohja

Pengonpohja

MUORIKOISIÖ

KANIKAAUTORMÄ

KÄPIKÄYTÄVÄN NEVA

Isomäki

Kyrönlahti

Kotijärvi

Iso Haapajärvi

Kumassuo

Männistö

Mullinkurkku

Hirsikangas

Kistukarai

Ritarinsuo

Kalliomäki

Uurinmäki

Koivumäki

Kivimäki

Sarvinsuo

Kivijumajärvi

Nakinitty

Sikomäki

Leppämäki

Raitinsuo

Pikkumäki

Haapajärvi

Haapasaari

Parmaniemi

Vuorela

Heininsuo

Pilkasuo

Pilkasuo

Miekkajärvi

Pehkuso

Rantana

Soukanlahti

Välämäki

Huippukuusenmäki

Rasinangas

Mojajärvi

Tahlo

Männistö

Männistö

Perrässuo

Mikkola

Kurjenniemi

Heposaari

Kaalikorpi

Rieska

Koivumäki

Anttila

Mu

Mu

Mu

Korpula

Yli Korpula

Pävelä

Vasikka
lahti

Mullinkurkku

Heposaari

Kaalikorpi

Koivumäki

Leppämäki

Ritarinsuo

Sarvinsuo

Kivijumajärvi

Arvenkangas

Rukoushuona

Sarkaluoma

Mikkola

Mullinkurkku

Uurinmäki

Uusi Turhkö

Koivumäki

Leppämäki

Ritarinsuo

Sarvinsuo

Kivijumajärvi

Räikänahde

Mylly
lahti

Hampokoski

Ala-Sarkaluoma

Mullinkurkku

Mullinkurkku

Uurinmäki

Uusi Turhkö

Koivumäki

Leppämäki

Ritarinsuo

Sarvinsuo

Kivijumajärvi

Mullylahti

Halkosaari

Pengonsaari

Mullinkurkku

Uurinmäki

Uusi Turhkö

Koivumäki

Leppämäki

Ritarinsuo

Sarvinsuo

Kivijumajärvi

6 846

45

6 845

61°

42'

30"

44

6 844

43

6 843

42

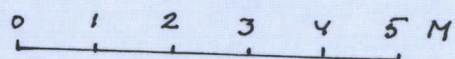
6 842

41

Taivassalo

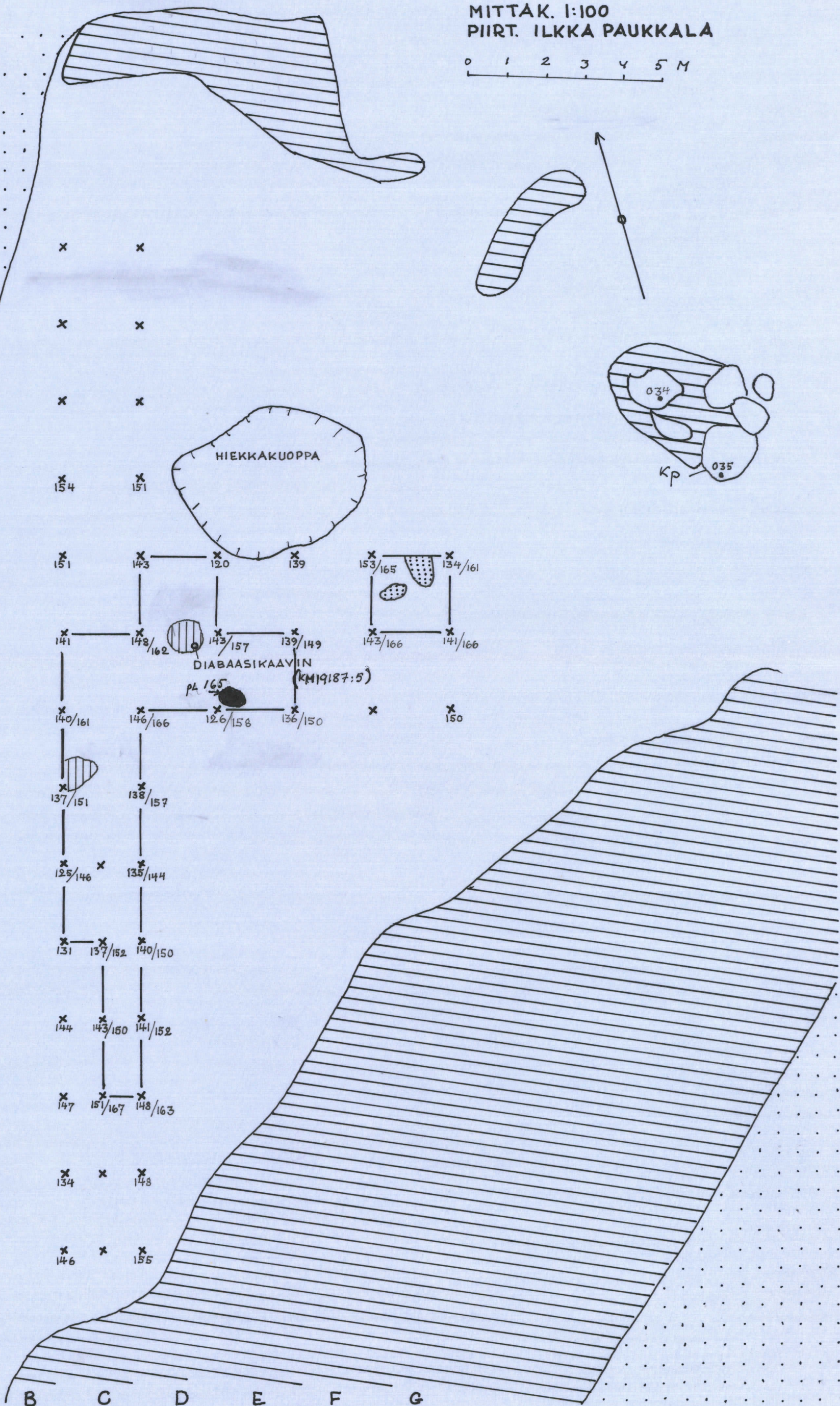
YLOJÄRVI, PENKO
TYRKKÖ KANKAANTÖRMÄ -72

MITTAK. 1:100
PIIRT. ILKKA PAUKKALA

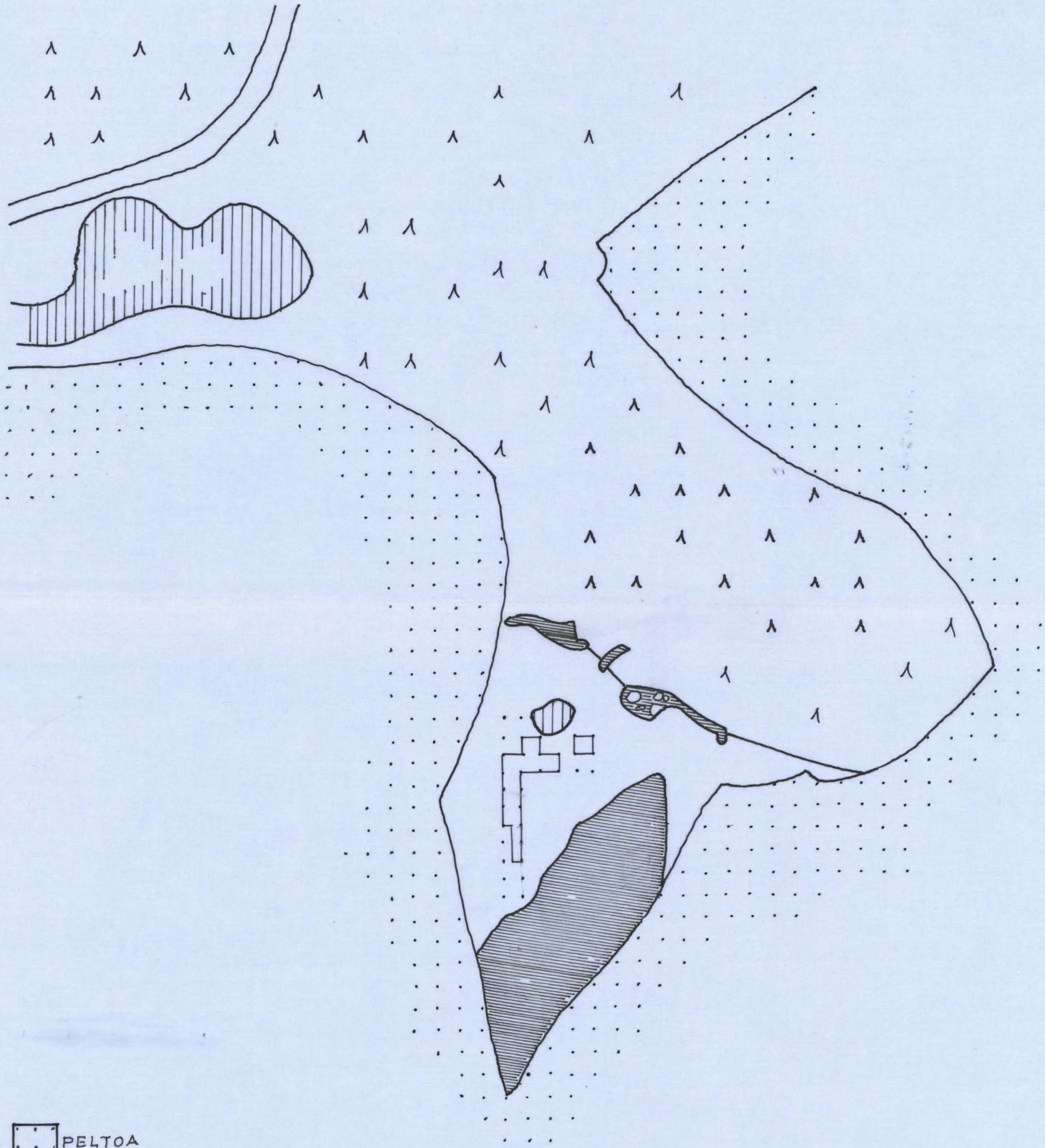
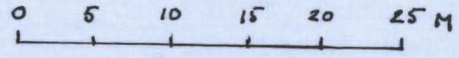
- PUNAISTA HIEKKAA
- NOKIMAATA
- LUUTA
- PELTOA
- PINTAMAATA

13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

YLOJÄRVI, PENKO
TYRKKÖ KANKAANTÖRMÄ -72

MITTAK. 1:500
PIIRT. ILKKA PAUKKALA

- PELTOA
- METSÄÄ
- PINTAMAATA
- HIEKKAKUOPPA

43562

TYRKKÖ, KANKAANTÖRMÄ
KAIVAUSALUE POHJOISESTA

43563

KAIVAUSALUETTA ETELÄSTÄ

43564

KAIVAUSALUETTA IDÄSTÄ

43565

YLÖJÄRVI 1972

TYRKKÖ, LÄPIKÄYTÄVÄNNEVA
KAINOVALUETTA IDÄSTÄ

43566

LÄPIKÄYTÄVÄNNEVAN LÖYTÖ-
PAIKKA LÄNNESTÄ, TUOM.
TÖRMÄ

43567

LÄPIKÄYTÄVÄNNEVAN
LÖYTÖALUEEN ITÄPUOLI,
TUTKITTU REUNA KESKEL-
LÄI OLEVAN KUMPAREEN
JA PENSAIDEN TAKANA.

P. MIETINEN

43568

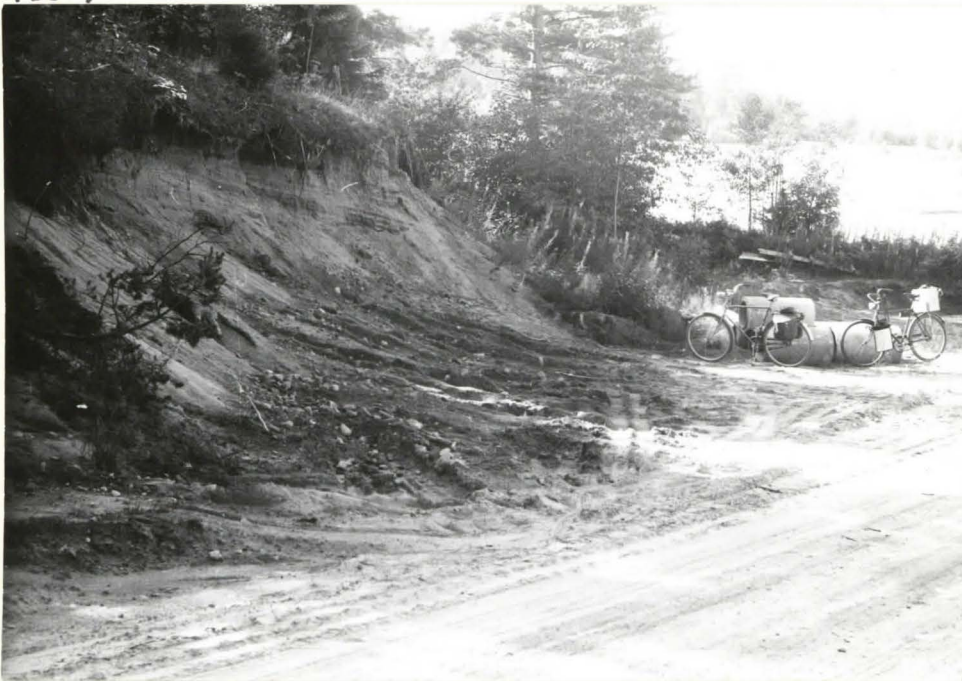
YLÖJÄRVI 1972

TYRKKÖ, LÄPIKÄYTÄVÄN-
NEVA IDÄSTÄ

43569

HEMPURA, MUORIN-
MOISIO
KUARTSIN LÖYDÖKHTA
HIEKKAKUOPAN REU-
NASSA

43570

MUORINMOISIO,
MUUTAMIA KUARTSEJA
OLI KUOPAN SEINÄMÄS-
SÄ N 40 CM SYVYYDELLÄ.

P. NIETTINEN